

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 1 3 1 7 0 1 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

==== Izpitna pola 1 ====

Petek, 7. junij 2013 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.

Kandidat dobi list za odgovore.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na list za odgovore).

Izpitna pola vsebuje 40 nalog izbirnega tipa. Vsak pravičen odgovor je vreden 1 točko.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** tako, da obkrožite črko pred pravilnim odgovorom. Sproti izpolnite še **list za odgovore**. Vsaka naloga ima samo **en** pravičen odgovor. Če se zmotite, jasno označite, kateri je pravičen. Naloge, pri katerih bo izbranih več odgovorov, in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 20 strani, od tega 3 prazne.

Navodilo: Pri vsaki od naslednjih štiridesetih nalog je navedenih pet trditev, med katerimi je pravilna oziroma najpravilnejša samo ena. Z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom obkrožite črko pred trditvijo, ki je glede na vprašanje po vašem mnenju pravilna. Če boste obkrožili napačno, več kakor eno ali če ne obkrožite nobene, se šteje, da ste na vprašanje odgovorili napačno. Za vsako pravilno rešitev dobite 1 točko. Izbrano trditev označite enako tudi na priloženem (rdečem) listu za odgovore. Upoštevajte navodila za izpolnjevanje priloženega lista.

1. Obkrožite trditev, ki je pravilna.

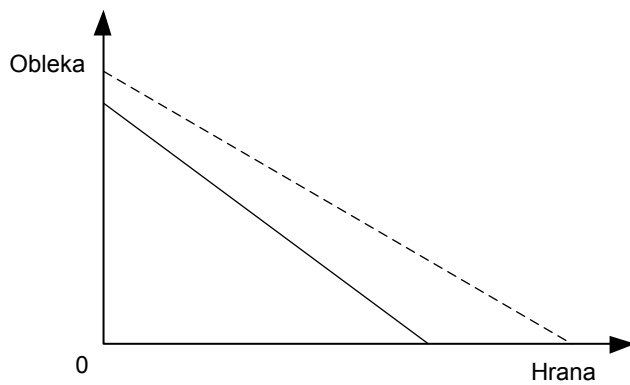
- A Dobrine, ki jih lahko kupujemo na trgu v neomejenih količinah, so proste dobrine.
- B Pšenica je absolutno in relativno redka dobrina, ker ima ceno.
- C Relativno redke so tiste dobrine, ki jih ne moremo proizvajati.
- D Inferiorne dobrine uporabljamo za zadovoljitev luksuznih potreb.
- E Značilnost omejitve dobrin v današnji družbi je cena, ki jo je treba plačati zanje.

2. Maša bi rada kupila optimalno košarico dobrin z denarjem, ki ga ima na razpolago. Nujno potrebuje 5 enot dobrine A, katere cena je 12 evrov, in dobrino B, ki stane 9 evrov. Da bo z izbiro v ravnotežju, bo kupila:

Količina	1	2	3	4	5
Mejna koristnost dobrine A	8	7	6	5	4
Celotna koristnost dobrine B	4	7	9	10	10

- A 1 enoto dobrine B.
- B 2 enoti dobrine B.
- C 3 enote dobrine B.
- D 4 enote dobrine B.
- E 5 enot dobrine B.

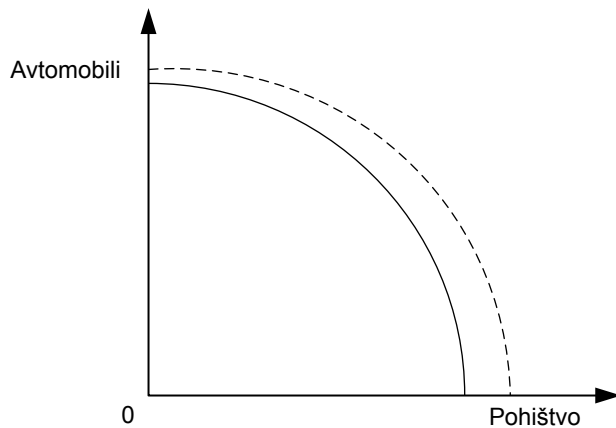
3. Slika prikazuje premico cene.

Premica cene se je premaknila, ker:

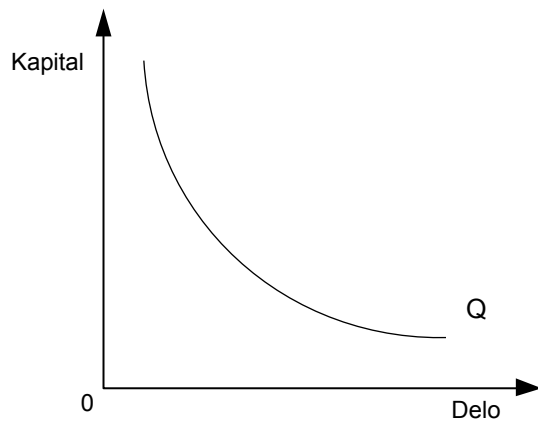
- A so se bolj povečale potrebe po hrani kakor po obleki.
  - B se je zvišal dohodek.
  - C se je hrana podražila bolj kakor obleka.
  - D se je hrana pocenila bolj kakor obleka.
  - E so se znižale cene hrane in obleke za enak odstotek.
4. Podjetje najbolje uresničuje splošno načelo racionalnosti, če:
- A ob čim manjših stroških poskuša iztržiti čim več.
  - B pri čim večjem prihodku porabi čim manj.
  - C ob danih stroških poskuša iztržiti čim več.
  - D pri čim manjšem prihodku porabi čim več.
  - E je profitna mera dve leti zaporedoma pozitivna.

5. Graf prikazuje krivuljo alternativnih možnosti proizvodnje v državi, ki proizvaja pohištvo in avtomobile.

- Premik krivulje, ki je prikazan na sliki, je najverjetneje posledica tega dogodka:
- A Povečal se je uvoz avtomobilov in pohištva.
  - B Potrošniki so se odločili, da bodo povečali nakupe avtomobilov in pohištva.
  - C Država subvencionira proizvodnjo avtomobilov in pohištva.
  - D Povečala se je produktivnost dela v proizvodnji avtomobilov in pohištva.
  - E Povečala se je zaposlenost v državi.
6. V velikih podjetjih (korporacijah) z masovno proizvodnjo izkoriščajo prednosti množične proizvodnje oziroma ekonomije obsega. To pa pomeni, da
- A veliko podjetje postane dominantno podjetje.
  - B se z večanjem obsega proizvodnje stroški na enoto znižujejo.
  - C se z večanjem obsega proizvodnje celotni stroški znižujejo.
  - D se z večanjem obsega proizvodnje dosegajo vedno nižji mejni stroški.
  - E se vedno proizvaja optimalna količina proizvodov.

7. Izokvanta, ki jo prikazuje graf, nam pokaže

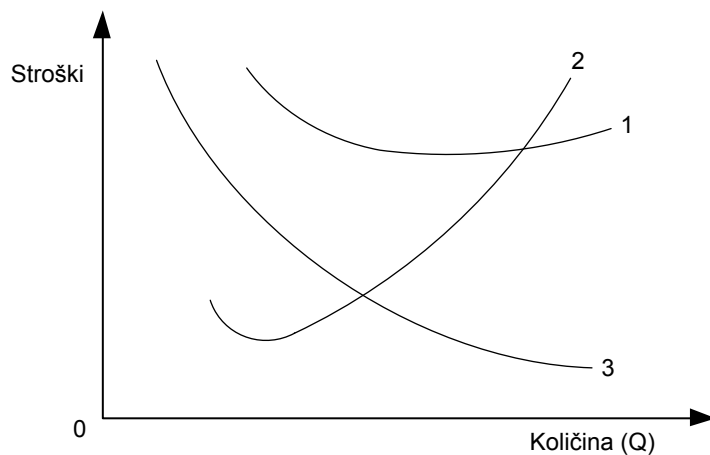
- A vse mogoče kombinacije proizvodnje dveh dobrin.
  - B da so kupci pri nižjih cenah pripravljeni kupiti večjo količino.
  - C da lahko določeno količino proizvodov proizvedemo z različnimi kombinacijami proizvodnih dejavnikov.
  - D da učinkovitost dela narašča.
  - E stroške proizvodnje pri posamezni kombinaciji proizvodnih dejavnikov.
8. V krojaški delavnici Moda, d. o. o., ki zaposluje tri krojače, se pri zaposlitvi četrtega krojača celoten produkt zmanjša. Iz opisanega lahko sklepamo, da
- A je povprečni produkt četrtega krojača negativen.
  - B je povprečni produkt četrtega krojača manjši od mejnega produkta.
  - C je mejni produkt četrtega krojača pozitiven, vendar pada.
  - D je mejni produkt četrtega krojača enak nič.
  - E je mejni produkt četrtega krojača negativen.

9. V preglednici so navedeni celotni stroški (TC) podjetja Mak, d. o. o., pri različnem obsegu proizvodnje.

Količina (Q)	Celotni stroški (TC) v denarnih enotah
1	10
2	20
3	30
4	40
5	50

Iz podatkov v preglednici lahko ugotovimo, da ob povečanju proizvodnje

- A mejni stroški in povprečni stroški ostanejo nespremenjeni.
  - B mejni stroški in povprečni stroški naraščajo.
  - C mejni stroški in povprečni stroški padajo.
  - D mejni stroški padajo in povprečni stroški naraščajo.
  - E mejni stroški naraščajo in povprečni stroški padajo.
10. Graf prikazuje različne vrste stroškov.

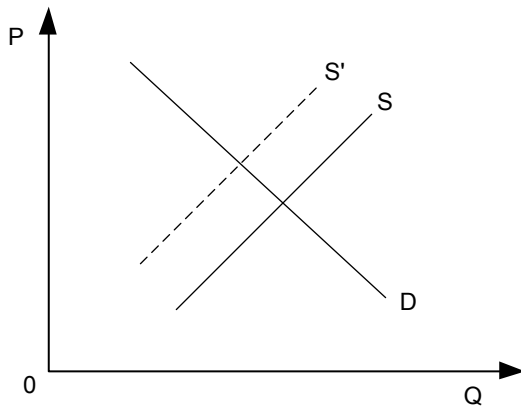
Krivulje, ki so na sliki označene s številkami 1, 2 in 3, predstavljajo:

- A 1 – mejne stroške, 2 – povprečne fiksne stroške, 3 – povprečne celotne stroške.
- B 1 – mejne stroške, 2 – povprečne celotne stroške, 3 – povprečne fiksne stroške.
- C 1 – povprečne celotne stroške, 2 – mejne stroške, 3 – povprečne fiksne stroške.
- D 1 – povprečne celotne stroške, 2 – povprečne fiksne stroške, 3 – mejne stroške.
- E 1 – povprečne fiksne stroške, 2 – mejne stroške, 3 – povprečne celotne stroške.

11. Na trgu frizerskih storitev imamo naslednjo obliko konkurence
- A popolna konkurenca.
  - B monopolistična konkurenca.
  - C oligopolna konkurenca.
  - D monopolna konkurenca.
  - E globalna konkurenca.
12. Dohodki prebivalstva so se povečali, vendar se prodaja dobrine A zmanjšuje. V tem primeru velja, da je dohodkovna elastičnost povpraševanja
- A manjša od 0.
  - B enaka 0.
  - C večja od 0 in manjša od 1.
  - D enaka 1.
  - E večja od 1.
13. Zmanjšanje obsega povpraševanja na trgu bencina je posledica
- A manjših potreb potrošnikov po bencinu.
  - B zmanjšanja denarnega dohodka potrošnikov.
  - C zvišanja cene bencina.
  - D znižanja cene avtobusnih in železniških storitev.
  - E zvišanja cene avtomobilov.

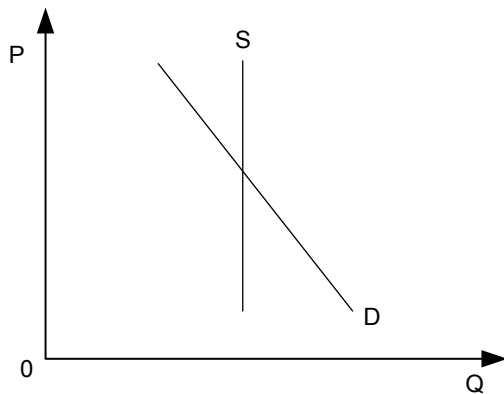
14. Slika prikazuje spremembo ponudbe na trgu krompirja.

Vrisani premik krivulje je posledica

- A znižanja cene nujnih življenjskih dobrin.
  - B zvišanja cene krompirja.
  - C zmanjšanja obsega povpraševanja po krompirju.
  - D znižanja stroškov gnojil.
  - E katastrofalne suše.
15. Podjetje X je povečalo ceno svojega blaga z 2.200 EUR na 2.600 EUR. Prodaja se je povečala z 200 na 250 enot tega blaga. Iz tega lahko sklepamo, da je ponudba blaga
- A absolutno neelastična oz. toga.
  - B neelastična.
  - C usklajeno elastična.
  - D elastična.
  - E absolutno elastična.

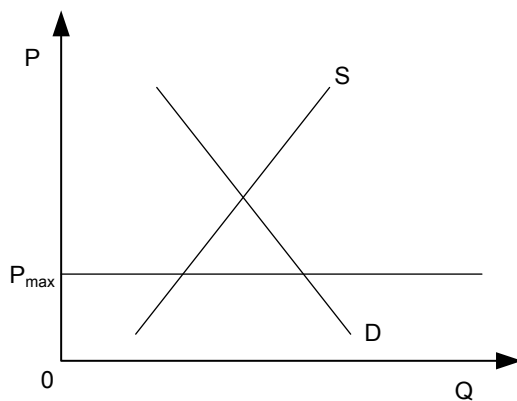
16. Slika prikazuje razmere na trgu dobrine A.

Če se zmanjšajo denarni dohodki kupcev dobrine A, bo učinek

- A znižanje cene in zmanjšanje ravnotežne količine.
- B nespremenjena cena, vendar manjša prodana količina.
- C zaostrena konkurenca med ponudniki in višja cena.
- D nižja cena ob nespremenjeni ravnotežni količini.
- E višja cena ob nespremenjeni ravnotežni količini.

17. Slika prikazuje trg, na katerem je država predpisala maksimalno ceno $P_{\max}$:

Država se je odločila, da bo oblikovanje cene prepustila delovanju trga. Posledica bo

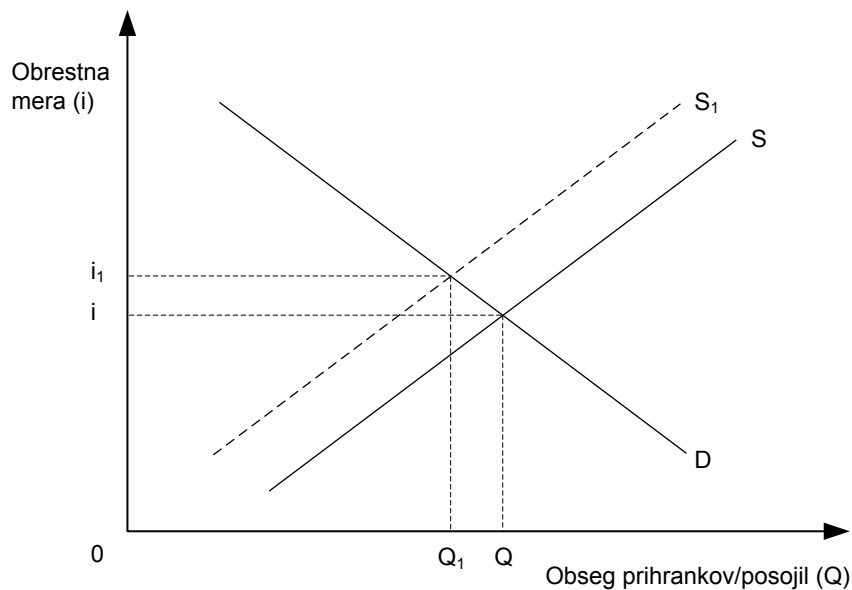
- A zvišanje cene tega blaga.
- B obseg ponudbe in obseg povpraševanja se bosta povečala.
- C obseg ponudbe in obseg povpraševanja se bosta zmanjšala.
- D obseg povpraševanja se bo povečal, obseg ponudbe pa zmanjšal.
- E ponudniki bodo znižali ceno tega blaga.

18. Monopolist producira obseg proizvodnje, pri katerem velja: cena proizvoda je 22 EUR, mejni dohodek je 17 EUR, mejni stroški so 16 EUR, povprečni stroški pa 19 EUR. Če želi doseči optimalni obseg proizvodnje
- A ohrani ta obseg proizvodnje, saj cena presega mejne in povprečne stroške.
  - B mora povečati obseg proizvodnje, dokler se mejni stroški ne izenačijo s ceno.
  - C mora povečati obseg proizvodnje, dokler se mejni dohodek ne izenači z mejnimi stroški.
  - D mora zmanjšati obseg proizvodnje, saj so mejni stroški nižji od povprečnih.
  - E mora ustaviti proizvodnjo.
19. Na trgu delovne sile je povpraševanje po delovni sili odvisno od
- A števila prebivalcev.
  - B deleža aktivnega prebivalstva.
  - C povprečnega števila ur, ki jih delavci opravijo na teden.
  - D pričakovane produktivnosti zaposlenih delavcev.
  - E števila zaposlenih delavcev.
20. Konjunktorni ekstradobiček je
- A temeljna spodbuda za uvajanje novih in učinkovitejših proizvodnih metod.
  - B začasen, dokler drugi podjetniki ne znižajo stroškov z isto ali drugo inovacijo.
  - C kratkotrajen in spodbuja podjetnike, da iščejo proizvode/panoge z visokim povpraševanjem.
  - D dolgotrajen in spodbuja podjetnike, da iščejo proizvode/panoge z visokim povpraševanjem.
  - E dosežek tržne nepopolnosti.
21. Višina obrestne mere je
- A odvisna od razmer na trgu posojilnega kapitala.
  - B vedno nižja od profitne mere.
  - C vedno višja od profitne mere.
  - D odvisna od količine zlata v gospodarstvu.
  - E odvisna od deviznih rezerv centralne banke.

22. Diferencialno rento prejme

- A najemnik zemljišča, ki plača minimalno najemnino.
- B najemnik zemljišča, ki prejme tudi najvišjo absolutno rento.
- C lastnik najbolj rodovitnega zemljišča.
- D lastnik vsakega obdelanega zemljišča, na katerem so stroški pridelave nižji od stroškov pridelave na najslabšem še obdelanem zemljišču.
- E lastnik zemljišča, ki ne dobi absolutne rente.

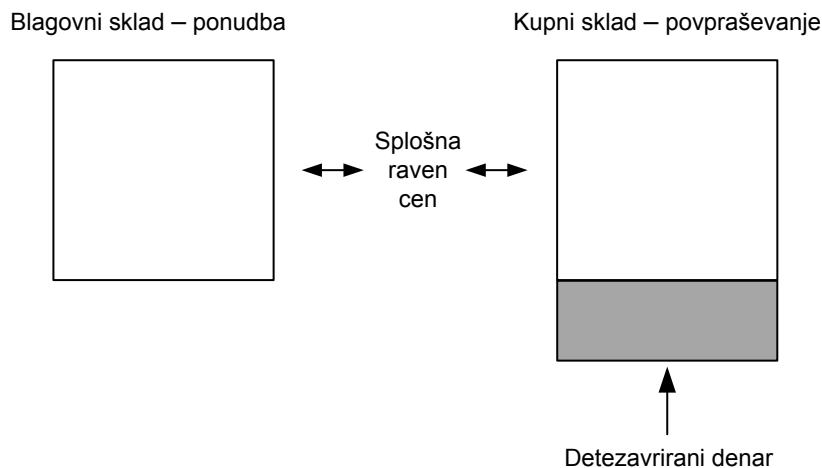
23. Slika prikazuje spremembo ponudbe posojilnega kapitala v Grandiji.

Premik ponudbe iz S v S_1 je posledica

- A povečanja nagnjenosti k varčevanju v Grandiji.
- B zmanjšanja prihrankov v Grandiji.
- C zmanjšanja investicijskih tveganj v Grandiji.
- D povečanja nagnjenosti k investiranju v Grandiji.
- E zvišanja obresti na prihranke.

24. Denar opravlja funkcijo plačilnega sredstva, ko
- A z njim plačamo izbrano blago.
  - B lahko z njim plačujemo blago po vsem svetu.
  - C z njim izrazimo vrednost blaga, ki jo mora plačati kupec.
  - D ga prihranimo za nakupe v prihodnosti.
  - E z njim poravnamo obveznosti brez materialne protivrednosti.
25. Slika prikazuje razmerje med blagovnimi in kupnimi skladi v Grandiji.

Neskladje med blagovnimi in kupnimi skladi po vključitvi dela denarja iz prihrankov, bo povzročilo

- A inflacijo.
  - B deflacijo.
  - C dezinflacijo.
  - D apreciacijo.
  - E revalvacijo.
26. Emisijska banka nadzira poslovne banke pri njihovi količini izdanega denarja z
- A višino obrestnih mer, ki jih lahko dajejo poslovne banke na prihranke varčevalcev.
  - B višino obrestne mere, po kateri poslovne banke posojajo denar.
  - C odstotkom obvezne rezerve.
  - D odstotkom hranilnih vlog v celotnem prometu poslovne banke.
  - E deležem hranilnih vlog v sredstvih poslovnih bank.

27. Prednost delniške družbe pred individualnim podjetjem je predvsem v tem, da
- A ostane lastnina celotnega podjetja v rokah družine.
  - B je v vsaki delniški družbi najmanj 500 lastnikov in nobeden nima večjega vpliva na odločitve.
  - C so delniške družbe nastale z delavskim odkupom delnic podjetja.
  - D lahko združi kapital več lastnikov in tako lažje zbere začetni kapital.
  - E ima lahko lastnik svoj kapital razporejen na veliko delnic istega podjetja.
28. Karteli so
- A ohlapna združenja podjetij, ki se dogovarjajo o uravnavanju cen.
  - B združenja podjetij, ki ostajajo pravno in deloma ekonomsko samostojna, se pa dogovarjajo o skupni prodaji blaga, o cenah, tržnih deležih in plačilnih pogojih.
  - C združenja podjetij, ki organizirajo skupno trgovsko mrežo.
  - D poslovna združenja podjetij za opravljanje skupnih poslov v proizvodnji, prodaji in finančni dejavnosti.
  - E združenja podjetij, ki se dogovarjajo o delitvi skupaj pridobljenega dobička.
29. Po II. svetovni vojni se je pod vplivom socialnodemokratskih idej uveljavil model socialnega tržnega gospodarstva, ki pa je v zadnjih desetletjih dvajsetega stoletja zašel v krizo. Kriza države blaginje se kaže predvsem v
- A gospodarski krizi.
  - B fiskalni krizi.
  - C krizi hiperprodukcije.
  - D visoki inflaciji.
  - E naraščajoči brezposelnosti.
30. Za ravnanje podjetja, delujočega kot transnacionalno podjetje, je značilno, da
- A izvažata svoje proizvode na tuje trge s posredniki, ki ga na trgih zastopajo.
  - B organizira v tujini lastno prodajno organizacijo in tako izloči posrednike.
  - C poišče partnersko podjetje v tujini ter z njim skupaj ustanovi podjetje za proizvodnjo in prodajo izdelkov.
  - D v drugih državah odpre podružnice in vključuje vanje strokovnjake iz različnih držav.
  - E proda licenco podjetju v tujini, ki potem proizvaja in prodaja te izdelke.

31. Neenaka (neekvivalentna) menjava ali škarje cen pomenijo, da
- A se obseg menjave blaga in storitev zmanjšuje, ker naraščajo cene surovin, pa tudi kmetijskih in industrijskih proizvodov.
  - B so cene surovin in kmetijskih produktov, ki jih izvažajo manj razvite države, sorazmerno nizke, cene industrijskih proizvodov, ki jih uvažajo iz razvitih držav, pa naraščajo.
  - C se obseg uvoza kmetijskih proizvodov in surovin stalno povečuje, tako pa tudi njihove cene.
  - D si transnacionalne korporacije (TNK) v manj razvitih državah prisvajajo pretežni del dobička, ki so ga ustvarili v manj razvitih državah.
  - E si zaradi monopola TNK v nekaterih panogah prisvajajo monopolni dobiček.
32. Začarani krog revščine (nerazvitosti) je značilen
- A za vse države, ki se spopadajo s fiskalno krizo in zmanjševanjem državne potrošnje.
  - B za vse države, ki ne dosegajo gospodarske rasti razvitih držav.
  - C za države, katerih domača proizvodnja nujnih dobrin ne zadošča za potrošnjo celotnega prebivalstva.
  - D za razvite države, ki imajo visok javni dolg.
  - E za manj razvite države, ki imajo majhen obseg proizvodnje, nizko produktivnost dela in tako nizke plače zaposlenih ter premajhen obseg naložb.
33. V državi A je stopnja inflacije znašala 1,2 %, nominalni BDP pa se je povečal za 1,8 %. Realna rast BDP države A je znašala
- A -0,59 %
  - B -3,0 %
  - C +0,59 %
  - D +2,2 %
  - E +5,9 %
34. Stopnja naravne rasti prebivalstva države A je v letu 2010 znašala - 1,2 ‰, kar pomeni, da
- A se je število prebivalcev države A zmanjšalo za 1,2 %.
  - B je bila stopnja natalitete za 1,2 ‰ višja od stopnje mortalitete.
  - C je na 100 prebivalcev umrla 1 oseba več, kakor se je rodila.
  - D je bila stopnja mortalitete za 1,2 ‰ višja od stopnje natalitete.
  - E se število prebivalcev ni spremenilo.

35. Za strukturo BDP po dejavnostih razvitih (postindustrijskih) držav je značilno, da
- A delež kmetijstva ne presega 10 % BDP, deleža nekmetijskih in storitvenih dejavnosti pa sta približno enaka.
  - B delež nekmetijskih dejavnosti pada, deleža kmetijskih in storitvenih dejavnosti pa sta približno enaka.
  - C delež kmetijskih in nekmetijskih dejavnosti je približno enak, delež storitvenih dejavnosti pa se povečuje.
  - D delež kmetijskih dejavnosti se znižuje, prav tako delež storitvenih dejavnosti, prevladuje delež nekmetijskih dejavnosti.
  - E delež kmetijskih dejavnosti je sorazmerno nizek, delež nekmetijskih dejavnosti ne presega tretjine BDP, prevladuje delež storitvenih dejavnosti.
36. Fiskalna politika deluje restriktivno, kadar
- A povečuje davke in zmanjšuje javno potrošnjo.
  - B zmanjšuje davke in javno porabo.
  - C povečuje devizne rezerve in zmanjšuje potrošnjo države.
  - D zmanjšuje količino denarja v obtoku in tako umirja rast cen.
  - E zvišuje davke in javno potrošnjo.
37. Bistvo prerazdelitvene funkcije fiskalne politike je v tem, da zagotavlja
- A pravično porazdelitev dobrin za zadovoljevanje potreb vseh prebivalcev.
  - B stabilne cene in preprečuje nenadzorovano rast cen, tako pa revščino dela prebivalstva.
  - C čim pravičnejšo porazdelitev dohodka in bogastva na temelju enake (enotne) davčne stopnje za vse prebivalce.
  - D enakomernejšo porazdelitev dohodka, s čimer izboljšuje socialni položaj oseb z nizkimi dohodki.
  - E usmerja prihranke v različne razvojne projekte, kar zvišuje gospodarsko rast in blaginjo ljudi.
38. Če se v državi Y zaradi gospodarskih gibanj pojavi deflacija, bi bil smiseln ukrep centralne banke:
- A zvišanje eskontne stopnje.
  - B zvišanje stopnje obveznih rezerv.
  - C prodaja državnih obveznic poslovnim bankam.
  - D izdaja obveznic za potrebe državnega proračuna.
  - E nakup državnih obveznic od poslovnih bank.

39. Delež servisiranega dolga je v državi A leta 2010 znašal 0,111. To pomeni, da
- A je država A v letu 2010 za plačilo zapadlih obveznosti do tujine porabila 11,1 % deviznih rezerv.
  - B je celoten dolg države A za 11,1 % presegel mednarodne devizne rezerve.
  - C je morala država A 11,1 % vrednosti izvoza blaga in storitev v letu 2010 nameniti za plačilo obveznosti, ki so v letu 2010 zapadle v plačilo.
  - D so se njene skupne obveznosti do tujine povečale za 11,1 %.
  - E so se njene devizne rezerve povečale za 11,1 %.
40. Plačilna bilanca je
- A prikaz vrednosti vseh plačil in izplačil iz proračuna države v nekem letu ne glede na vir, namen ali prejemnika.
  - B vrednostni prikaz uvoza in izvoza blaga in storitev določene države v nekem letu.
  - C vrednostni prikaz vseh ekonomskih transakcij države s tujino v nekem letu.
  - D vrednost vseh transferjev ter nakazil prebivalcev in podjetij v določeni državi v nekem letu.
  - E vrednost vseh prejetih in danih posojil, naložb in transferjev države s tujino v nekem letu.

Prazna stran

Prazna stran

Prazna stran